

บทที่ 2

ทฤษฎี แนวความคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้คัดเลือกและจัดแบ่งเนื้อหาในส่วนทฤษฎี แนวความคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับความรุนแรงในสื่อมวลชน (Violence)
2. แนวความคิดเกี่ยวกับวัยรุ่น : พัฒนาการ ความต้องการ และความสนใจ
3. ทฤษฎีการสื่อสาร ประกอบด้วย
 - 3.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเลือกและเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชน
 - 3.2 แนวคิดและทฤษฎีความรับผิดชอบต่อสังคมของสื่อหนังสือพิมพ์
4. แนวคิดเกี่ยวกับภาพข่าวและประเภทของข่าว
5. แนวคิดเกี่ยวกับหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์
6. แนวคิดและทฤษฎีการปลุกฝังความเป็นจริง
7. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวความคิดเกี่ยวกับความรุนแรงในสื่อมวลชน

ความหมายของคำว่า “ความรุนแรง”

1. ความหมายของคำว่า “ความรุนแรง” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ให้คำจำกัดความไว้ว่าหนักเกินไป แรงเกินไป

2. รศ. ดวงเดือน พันธุมนาวิน, สุภาพร ลอยด์, อรพินทร์ ชูชม (2531) ได้ให้คำจำกัดความของคำว่า “ความรุนแรง” ไว้ในรายงานการวิจัยเรื่อง “การควบคุมอิทธิพลสื่อมวลชนของครอบครัวกับจิตลักษณะที่สำคัญของเยาวชนไทย” ว่าเป็นรายการที่มีลักษณะที่มีอิทธิพลทางจิตใจของผู้ชมในอันที่จะก่อให้เกิดพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของผู้คน มีผลทำให้ผู้ชมยอม

เปลี่ยนตามโดยรู้ตัว หรือไม่รู้ตัว และพฤติกรรมนั้นเป็นเพียงการบำบัดความต้องการเฉพาะบุคคลเท่านั้น

3. เอมจิต กิตติวัฒน์ (จุฬาฯ วพ, 2533) ได้ให้คำจำกัดความ “ความรุนแรง” ไว้ว่า ความรุนแรง หมายถึง การกระทำใดๆ ก็ตามที่ก่อให้เกิดการบาดเจ็บหรือตาย ทั้งทางร่างกาย และจิตใจของสิ่งมีชีวิต ตลอดจนการทำลายทรัพย์สินต่างๆ

4. นฤมล สิงห์ประเสริฐ (จุฬาฯ วพ, 2534) ได้ให้คำจำกัดความ “ความรุนแรง” ไว้ว่า หมายถึง การกระทำใดๆ ที่ก่อให้เกิดการทำลาย ก้าวร้าว เกรงกลัว เช่น การทำสงคราม การทะเลาะเบาะแว้ง การต่อสู้ฆ่าฟันรุกราน จนถึงแก่ชีวิตและทรัพย์สิน เป็นต้น และความรุนแรงมักตามมาด้วยการทำลาย (Destruction) และที่ร้ายแรงที่สุด คือ ความตาย

5. Otto N. Larsen (1968) กล่าวไว้ใน “สื่อมวลชนกับความรุนแรง” (Violence and The Mass Media) กล่าวว่า แนวทัศน์ 3 ประการที่อธิบายความหมาย “ความรุนแรง” จนเป็นที่เข้าใจโดยทั่วกันในปัจจุบันนี้ คือ

- 5.1 ลักษณะทางจิตวิทยา หมายถึง การระบายนโดยการแสดงออกถึงอำนาจหรือ การบังคับ แสดงถึงความไร้เหตุผล และรูปแบบแห่งการฆาตกรรม
- 5.2 ลักษณะทางศีลธรรม หมายถึง การล่วงละเมิดทรัพย์สินสมบัติ และเสรีภาพของบุคคลอื่น
- 5.3 ลักษณะทางการเมือง หมายถึง การบังคับ ฉกฉวยอำนาจ หรือใช้อำนาจในทางที่ผิดไปสู่จุดจบที่ต้องห้าม

6. Dominach, 1981 กล่าวไว้ใน “ความรุนแรงและสาเหตุของความรุนแรง” (Violence and its cause) ขององค์การยูเนสโก ว่า “ความรุนแรง” เป็นความขัดแย้งทางสังคมที่สามารถสืบหาถึงสาเหตุของความรุนแรง ตามหลักเหตุและผล จากองค์ประกอบต่างๆ เช่น ความล้มเหลวของสถาบันทางสังคม ความผิดหวังทางเพศ ความเสื่อมทางจริยธรรม หรือความกดดันของประชากร

7. Murry (1970) ได้ให้คำจำกัดความ “ความรุนแรง” แบ่งเป็น 3 ประการ ได้แก่

- 7.1 ร่างกาย ความรุนแรงต่อบุคคล การทำลายทรัพย์สิน
- 7.2 จิตใจ ความรุนแรงต่อจิตใจและอารมณ์ เช่น ความเกลียด ความกลัว อาฆาตเค้น

7.3 วาจา คำพูดที่ไม่ดี ใช้คำพูดในทางที่ผิด การกล่าวร้าย

จากการให้คำจำกัดความต่างๆ นี้ทำให้เห็นได้ว่า “ความรุนแรง” มีความหมายในหลายแง่แล้วแต่จะมองในแนวแคบ หรือแนวกว้าง หรือมองจากตัวบุคคล สังคม หรือมองไปถึงประเทศ นอกจากนี้แล้ว “ความรุนแรง” สามารถแบ่งได้เป็น 2 ระดับ คือ ความรุนแรงส่วนบุคคล และความรุนแรงในเชิงโครงสร้างทางสังคม

1. ความรุนแรงส่วนบุคคล เป็นความรุนแรงทางตรงหรือความรุนแรงระหว่างบุคคลต่อบุคคล ซึ่งผู้กระทำชัดเจน เช่น การฆ่าฟัน การชกต่อยกัน เป็นต้น

2. ความรุนแรงในเชิงโครงสร้างทางสังคม เป็นความรุนแรงที่โครงสร้างสังคมได้กระทำต่อคนในสังคม มีผลให้ชีวิตของเขาถูกบั่นทอนอยู่ในความทุกข์ทรมาน ทั้งทางร่างกายและทางจิตใจ ความรุนแรงชนิดนี้หาตัวคนที่เป็นสาเหตุหรือผู้กระทำรุนแรงได้ไม่ชัดเจน

อิทธิพลความรุนแรงในสื่อมวลชน

นักวิจัยในสหรัฐอเมริกา โดยเฉพาะในช่วงปี ค.ศ. 1960-1970 ได้ให้ความสนใจเกี่ยวกับอิทธิพลของเนื้อหาความรุนแรงในสื่อมวลชน ที่อาจจะมีผลต่อพฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรงในสังคมอเมริกา จนถึงกับมีการตั้งคณะกรรมการระดับชาติขึ้นมา เพื่อศึกษาถึงผลกระทบของการเสนอเนื้อหาความรุนแรงทางสื่อมวลชน โดยเฉพาะทางวิทยุโทรทัศน์ ซึ่งเป็นสื่อที่แพร่หลายไปสู่ประชาชนทุกชั้นและทุกเพศทุกวัยในสหรัฐอเมริกามากที่สุด (พีระ จิระ โสภณ, 2531)

จากการที่เนื้อหาความรุนแรงในสื่อมวลชนอาจส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมต่างๆ ของคนในสังคมได้ Gerbner และคณะ (1980) ได้ศึกษารายการโทรทัศน์ในอเมริกา พบว่าร้อยละ 70 ของรายการในช่วงเวลาที่มีคนดูมากที่สุด (Prime Time) มักประกอบไปด้วยเนื้อหาเกี่ยวกับความรุนแรง โดยเฉพาะรายการเด็กในวันหยุดสุดสัปดาห์ ประมาณร้อยละ 92 มีความรุนแรงเกี่ยวข้องอยู่ด้วย นั่นแสดงให้เห็นว่า เนื้อหาสื่อมวลชนในสหรัฐอเมริกาประกอบไปด้วยความรุนแรง

นอกจากนี้ยังศึกษาถึงผลกระทบของความรุนแรงที่มีต่อผู้รับสาร พบว่า ความก้าวร้าวมาจากโทรทัศน์ แต่มันมีปัจจัยแวดล้อมอื่นๆ เข้ามาเกี่ยวข้องด้วย นอกเหนือไปจากเนื้อหาความรุนแรงในโทรทัศน์ ที่ทำให้ความก้าวร้าวมีมากหรือน้อย

จากการวิจัยเกี่ยวกับเนื้อหาสื่อมวลชนข้างต้นนั้น สามารถอาจกล่าวได้ว่า การนำเสนอเกี่ยวกับความรุนแรงไปยังกลุ่มวัยรุ่นในสื่อมวลชนนั้น อาจส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรงในสังคมได้ ถึงแม้จะยังหาข้อสรุปที่แน่นอนไม่ได้ ดังนั้นสื่อมวลชนก็ควรระมัดระวังและเพิ่มความระมัดกุมในการนำเสนอเนื้อหาเหล่านั้นด้วย

2. แนวคิดเกี่ยวกับวัยรุ่น : พัฒนาการ ความต้องการ และความสนใจ

วัยรุ่น เป็นวัยแห่งการเจริญเติบโต ไม่ว่าจะเป็นด้านสรีระ หรือจิตวิทยา โดยเด็กวัยรุ่นจะมีลักษณะ ดังนี้ (ชัยนาถ นาคบุปผา, 2515)

1. เป็นวัยแห่งการเสริมสร้าง (Period of Reconstruction) การเจริญเติบโตทางร่างกายเช่น น้ำหนัก ส่วนสูง เป็นต้น
2. เป็นวัยแห่งการเปลี่ยนแปลง (Period of Transformation) ทางร่างกาย ความสนใจ และความคิด
3. เป็นวัยที่มีความคิดอยากเป็นอิสระ (Period of Independence) พึ่งตนเอง ต่อต้านผู้ใหญ่ ลองดี ก้าวร้าว

พัฒนาการของวัยรุ่น (สุชา จันทรเฒ, 2523) วัยรุ่นตอนกลาง (Middle Adolescence) อายุ 15-18 ปี มีการเปลี่ยนแปลงในด้านร่างกาย จิตใจ ความรู้สึกนึกคิด มีลักษณะแบบค่อยเป็นค่อยไป สามารถอธิบายได้โดยแบ่งเป็น

1. พัฒนาการทางด้านร่างกาย หรือมีการเปลี่ยนแปลงขนาด ในน้ำหนัก ส่วนสูง และการทำงานของฮอร์โมนทางเพศ
2. พัฒนาการทางด้านอารมณ์ มีการเปลี่ยนแปลงของอารมณ์อย่างรวดเร็ว มีอารมณ์รุนแรง จนเรียกว่า “พายุบุแคม” คือ มีความรู้สึกรุนแรง เปิดเผย ตรงไปตรงมา มีความเชื่อมั่นในตนเอง ต้องการเป็นอิสระ ไม่ชอบกฎเกณฑ์และการบังคับ เริ่มมีความรู้สึกทางเพศ สนใจเพศตรงข้ามและการคบหาสมาคมกับคนอื่น ๆ
3. พัฒนาการทางสังคม เริ่มคบหาเพื่อนฝูงในกลุ่ม เพื่อนมีอิทธิพลอย่างมาก ชอบเรียกร้องความสนใจด้วยวิธีการแปลกๆ ทั้งกิริยาและภาษา เชื่อเพื่อน
4. พัฒนาการทางสติปัญญา สนใจตัวเองมากขึ้น ชอบแสวงหาความรู้ใหม่ๆ รู้จักการคิดอย่างเป็นระบบ เป็นเหตุเป็นผลในเชิงวิทยาศาสตร์ มีจินตนาการสูง ซึ่งสามารถสะท้อนออกมาเป็น

4.1 ความต้องการของวัยรุ่น ได้ดังนี้

1. ความต้องการด้านสรีระ แบ่งเป็น

- ความหิว, กระจาย
- ความต้องการทางเพศ
- ความต้องการพักผ่อน
- ความต้องการกิจกรรม
- ความต้องการอุณหภูมิที่เหมาะสม
- ความต้องการขับถ่าย
- ความต้องการหลีกเลี่ยงความเจ็บปวดทางกาย

2. ความต้องการด้านบุคลิกภาพของวัยรุ่น แบ่งเป็น

- ความต้องการมีฐานะทางสังคมที่ดี
- ความต้องการเป็นอิสระ
- ความต้องการความสำเร็จ
- ความต้องการปรัชญาในการดำเนินชีวิต

4.2 ความสนใจของวัยรุ่น (Elizabeth B. Hurlock, 1960)

- ความสนใจทางสังคม (Social Interest) วัยรุ่นหญิงชอบคุยเกี่ยวกับงานเลี้ยง เพศตรงข้าม เรื่องตลกขบขัน หนังสือ ภาพยนตร์ ดนตรี กีฬา ครูอาจารย์ และเพื่อนๆ ที่โรงเรียน ส่วนวัยรุ่นชายชอบพูดคุยเรื่องกีฬา ภาพยนตร์ เพศตรงข้าม และเรื่องการเมือง และทั้งสองเพศยังสนใจในชีวิตความเป็นอยู่ของบุคคลในสังคมอีกด้วย

- ความสนใจส่วนบุคคล (Personal Interests) เช่น เรื่องการแต่งกาย สุขภาพ ความสนใจเพศตรงข้าม แสวงหาความเป็นอิสระ การวางแผนอาชีพสำหรับอนาคต การสำนึกในความดีและความชั่ว สนใจการพักผ่อนหย่อนใจ

- ความต้องการและความสนใจของวัยรุ่นดังกล่าวมีอิทธิพลอย่างมากต่อการดำเนินชีวิตในอนาคต ซึ่งหากไม่ได้รับการตอบสนองที่ดีพอ หรือแม้แต่การตอบสนองที่มากจนเกินไป เด็กอาจเกิดภาวะคับข้องใจ และทำให้เกิดปัญหาในด้านการปรับตัวได้ ดังนั้นความต้องการและความสนใจในสิ่งต่างๆ ของวัยรุ่นก็จะส่งผลให้เกิดการรับข่าวสารจากสิ่งต่างๆ รอบข้าง เพื่อสนองความต้องการของเขานั้นเอง

แพทย์หญิงสุภา มาลากุล ณ อยุธยา (ปราณี रामสูต, 2528) ได้กล่าวถึงธรรมชาติของวัยรุ่นไว้ว่า วัยรุ่นก็คือวัยรุ่น วุ่นกับคนอื่นบ้าง วุ่นกันเองบ้าง เป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อระหว่างชีวิตเด็กกับ

ผู้ใหญ่ ถ้าเข้าโค้งได้ดี เข้าถึงหลักชัย แต่ถ้าเข้าสู่ผิดก็เกิดปัญหา การจะเข้าผิดลู่ หรือเข้าโค้งดี ขึ้นอยู่กับความเข้าใจการยอมรับและการรู้จักผ่อนของพ่อแม่และผู้ใหญ่

โรเจอร์ (ปราณี รามสูตร, 2528) สำรวจพบว่า เด็กวัยรุ่นส่วนใหญ่ยังสับสนเกี่ยวกับตัวเอง ขณะเดียวกันก็มีความรู้สึกที่ผู้ใหญ่และคนทั่วไปไม่ค่อยจะยอมรับเขา ไม่ชอบเขา ฯลฯ

วัยรุ่น เป็นวัยที่น่าสนใจศึกษามากที่สุด โดยเฉพาะในเรื่องกระบวนการของการพัฒนาการทางด้านอารมณ์ ทักษะคิด ความเชื่อ และความสนใจ ที่นอกเหนือไปจากพัฒนาการทางร่างกายและสติปัญญาที่เป็นไปตามช่วงอายุแล้ว เพราะเรื่องของจิตใจเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อน ไม่อาจรู้กันได้จาก การมองดูเพียงภายนอกเท่านั้น จึงต้องทำการศึกษากันอย่างลึกซึ้ง

3. ทฤษฎีการสื่อสาร

3.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเลือกและเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชน

ในการรับข่าวสารต่างๆ ผู้รับสารย่อมมีกระบวนการเลือกสรร (Selective Processes) ซึ่งแตกต่างกันไปตามประสบการณ์ ความต้องการ ความเชื่อ ทักษะคิด ความรู้สึกนึกคิด ฯลฯ ที่ไม่เหมือนกันของแต่ละบุคคล (พีระ จิระ โสภณ, 2539) กระบวนการดังกล่าวประกอบด้วย

1. การเลือกเปิดรับหรือเลือกสนใจ (Selective Exposure or Selective Attention) หมายถึง การที่จะเลือกสนใจจะเลือกสนใจหรือเปิดรับข่าวสารจากแหล่งใดแหล่งหนึ่ง โดยจะแสวงหาข่าวสาร เพื่อสนับสนุนทัศนคติเดิมที่มีอยู่ และหลีกเลี่ยงข่าวสารที่ขัดแย้งกับความรู้สึกนึกคิดเดิมของตนเอง ทั้งนี้เพราะการได้รับข่าวสารที่ไม่ลงรอยกับความเข้าใจหรือทัศนคติเดิมของตนนั้น จะก่อให้เกิดความไม่สมดุลทางจิตใจ หรือความไม่สบายใจที่เรียกว่า Cognitive Dissonance

2. การเลือกรับรู้หรือตีความ (Selective Perception of Selective Interpretation) คือ เมื่อบุคคลรับข่าวสารที่สนใจแล้วก็จะตีความหมายตามความเข้าใจ ทักษะคิด ประสบการณ์ ความเชื่อ ความต้องการ ความคาดหวัง แรงจูงใจ ตามสภาวะร่างกาย สภาวะทางอารมณ์และจิตใจ

3. การเลือกจดจำ (Selective Retention) บุคคลจะเลือกจดจำข่าวสารเฉพาะที่ตรงกับความสนใจ ความต้องการ ทักษะคิดของตนเอง บุคคลต่างๆ จะมีพฤติกรรมในการเปิดรับข่าวสารด้วยสาเหตุต่างๆ ได้แก่ ความเหงา ความอยากรู้อยากเห็น ประโยชน์ใช้สอย สาเหตุจากตัวสื่อที่มีลักษณะกระตุ้น ชื่นนำ ทำให้ผู้รับข่าวสารต้องการได้รับข่าวสารนั้นๆ นอกจากนี้ยังมีองค์ประกอบที่ในการเลือกเปิดรับข่าวสาร (Wilbur Schramm, 1973) นั่นคือ

- ประสบการณ์ ก่อให้เกิดการแสวงหาข่าวสารที่ต่างกัน
- การประเมินสาระประโยชน์ของข่าวสาร
- ภูมิหลังต่างกัน ทำให้มีความสนใจต่างกัน
- การศึกษา และสภาพแวดล้อม ทำให้มีความแตกต่างในพฤติกรรมกรเลือกรับสื่อและเนื้อหาข่าวสาร
- ความสามารถในการรับสาร ในด้านความพร้อมของร่างกายและจิตใจ
- บุคลิกภาพ ทำให้มีผลต่อการเปลี่ยนแปลง ทักษะคิด การโน้มน้าวจิตใจ และพฤติกรรมของผู้รับสาร
- อารมณ์ อาจเป็นอุปสรรคในการเข้าใจความหมายของข่าวสารได้
- ทักษะคิด เป็นตัวกำหนดท่าทีของการรับและตอบสนองต่อสิ่งเร้า หรือข่าวสารที่ได้พบ

องค์ประกอบที่กล่าวมานั้น ถือได้ว่าเป็นองค์ประกอบทางด้านจิตใจ ซึ่งยังมีองค์ประกอบทางด้านสังคมที่สามารถสร้างประสบการณ์ กล่อมเกลา ปูทางฝังความคิด ทักษะคิด และ พฤติกรรมของผู้รับสารได้ ได้แก่ สภาพแวดล้อมของผู้รับสารหรือบุคคลที่ผู้รับสารเกี่ยวข้องสัมพันธ์ด้วย วัฒนธรรมประเพณีที่กำหนดให้บุคคลมีความเชื่อ ค่านิยมต่างๆ กัน ลักษณะทางประชากรศาสตร์ เช่น ความแตกต่างของเพศ อายุ อาชีพ เป็นต้น

เด็กนักเรียนวัยรุ่นมัธยมปลายก็เช่นเดียวกัน ในการเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชนก็จะประกอบไปด้วยองค์ประกอบทางด้านจิตใจและสังคม ทั้งตัววัยรุ่นเองและครอบครัวก็จะมีส่วนในความสนใจ และพฤติกรรมกรเปิดรับข่าวสารต่างๆ

3.2 แนวคิดและทฤษฎีความรับผิดชอบต่อสังคมของสื่อหนังสือพิมพ์

สรุปหลักการของทฤษฎีความรับผิดชอบต่อสังคม ดังต่อไปนี้ คือ ฐานคติที่ว่าสื่อมวลชนมีภารกิจที่สำคัญต่อสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งภารกิจทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย สื่อมวลชนต้องยอมรับภารกิจต่างๆ เหล่านี้ ในแง่ของข่าวสารและเป็นเวทีสำหรับการแสดงออกซึ่งความคิดเห็นในรูปแบบต่างๆ กัน สื่อมวลชนควรเป็นอิสระมากที่สุด แต่ในขณะเดียวกันก็ต้องยอมรับพันธะกรณีที่มีต่อสังคมอย่างแน่ชัด ทฤษฎีความรับผิดชอบต่อสังคมพยายามประนีประนอมหลักการที่แตกต่างกันสามประการเข้าไว้ด้วยกัน (ศิริชัย ศิริกาเย กาญจนนา แก้วเทพ, 2531)

ประการแรกคือ หลักการของเสรีภาพส่วนบุคคล และเสรีภาพในการเลือกของบุคคล

ประการที่สอง หลักการในเรื่องเสรีภาพของสื่อมวลชน และหลักการเรื่องพันธะกรณีของสื่อมวลชนที่มีต่อสังคม

หลักการที่สำคัญของทฤษฎีความรับผิดชอบต่อสังคม สรุปได้ดังนี้

- สื่อมวลชน ควรยอมรับและปฏิบัติตาม
- พันธะกรณีดังกล่าวนี้จะประสบความสำเร็จ ได้ดีก็ต่อเมื่อมีมาตรฐานทางอาชีพสูง ในแง่ของการมีสาระ มีสิ่งจะ มีความถูกต้อง มีความเป็นกลาง และมีความสมดุล
- การยอมรับพันธะกรณีดังกล่าว สื่อมวลชนควรจะควบคุมกันเอง ภายใต้กรอบของกฎหมายและกรอบของสถาบันที่ได้ถูกจัดตั้งขึ้น
- สื่อมวลชนควรจะหลีกเลี่ยงอะไรก็ตาม ที่จะนำไปสู่การประกอบอาชญากรรม ความรุนแรงในรูปแบบต่างๆ หรือความระส่ำระสาย หรือล่วงละเมิดชนกลุ่มน้อย
- สื่อมวลชนควรจะหลีกเลี่ยงพฤติกรรม และสะท้อนความหลากหลายของสังคม เปิดให้นานาทัศนะมีโอกาสได้ใช้สื่อมวลชนเพื่อแสดงออกถึงทัศนะต่างๆ และให้สิทธิในการใช้สื่อมวลชนเพื่อตอบโต้ข้อกล่าวหา
- สังคมและสาธารณชน มีสิทธิในการคาดหวังมาตรฐานชั้นสูงจากการดำเนินงานของสื่อมวลชน และมีสิทธิเข้าแทรกแซงเพื่อให้ได้มาซึ่งมาตรฐานดังกล่าว เพื่อประโยชน์ของส่วนรวม สังคม และสาธารณชน

จากฐานคติที่ว่าสื่อมวลชน มีภารกิจที่สำคัญต่อสังคม สื่อมวลชนควรเป็นอิสระมากที่สุด แต่ในขณะเดียวกันก็ต้องยอมรับพันธะกรณีที่มีต่อสังคมอย่างแน่ชัด ดังนั้นสื่อมวลชนควรจะหลีกเลี่ยงอะไรก็ตาม ที่จะนำไปสู่การประกอบอาชญากรรม ความรุนแรงในรูปแบบต่างๆ ซึ่งการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้ประเมินถึงความเหมาะสมของการเสนอข่าวความรุนแรงของสื่อมวลชนในมุมมองของวัยรุ่น ซึ่งรวมไปถึงข้อคิดเห็นต่างๆ เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว

4. แนวคิดเกี่ยวกับภาพข่าว และประเภทของข่าว

ภาพข่าว (News Picture) เป็นภาพที่แตกต่างจากภาพทั่วไป ทั้งนี้ภาพข่าวจะมีคุณค่าในตัวเอง สามารถดึงดูดความสนใจของผู้อ่านได้เป็นอย่างดี สามารถเล่ารายละเอียดเหตุการณ์ในภาพได้โดยไม่ต้องใช้คำบรรยาย หรือใช้คำบรรยายเพียงสั้นๆ เป็นการช่วยให้ผู้อ่านได้มีโอกาสเห็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในข่าว ช่วยให้เกิดผลสะท้อนกลับ

ปัจจุบันในหนังสือพิมพ์จะมีภาพประกอบมากขึ้นกว่าในอดีต และภาพประกอบที่นิยมนำมาใช้ในหนังสือพิมพ์ แบ่งได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ (เขวอนันท์ เชษฐรัตน์, 2525)

1. ภาพถ่าย
2. ภาพวาดซึ่งสามารถแบ่งได้เป็นภาพลายเส้น การ์ตูน กราฟ ตาราง

ทั้งนี้ ภาพถ่ายจะมีความเหมือนจริงมากกว่า เนื่องจาก “การถ่ายภาพเป็นรูปแบบสูงสุดของการแสดงออกของมนุษย์ พัฒนาการของเครื่องมือและอุปกรณ์การถ่ายภาพ” เป็นวงจรต่อเนื่องกับจำนวนภาพประกอบ ที่เป็นภาพถ่ายในหนังสือและนิตยสาร เป็นผลให้ภาพถ่ายแพร่ภาพไปทั่วโลก และสร้างความเข้าใจอันเป็นสากลได้

การถ่ายภาพสามารถที่จะใช้ในการสื่อสารได้ ตั้งแต่การสื่อสารระหว่างบุคคล การสื่อสารระหว่างกลุ่ม ไปจนถึงการสื่อสารมวลชน ซึ่งในด้านการสื่อสารมวลชนจำเป็นที่จะต้องตีพิมพ์ภาพผ่านสื่อมวลชนต่างๆ เช่น หนังสือพิมพ์ นิตยสาร โบปลิวิ เพื่อทำการเผยแพร่

ในส่วนของหนังสือพิมพ์ ภาพถ่ายที่ถูกนำมาใช้ สามารถที่จะแบ่งออกตามเนื้อหาของภาพได้ 4 ประเภท ดังนี้ (กมล ฉายาวิณะ, 2530)

1. ภาพข่าว
2. ภาพสารคดี
3. ภาพประชาสัมพันธ์
4. ภาพโฆษณา

โดยที่หนังสือพิมพ์มีหน้าที่หลักในการเสนอข่าว ภาพข่าวจึงมีความสำคัญมาก เนื่องจากภาพสามารถบอกรายละเอียดของเรื่องราวได้มากกว่าการบรรยายด้วยคำพูด ซึ่งประโยชน์ของภาพข่าวในหนังสือพิมพ์ มีหลายประการ อาทิ

1. ช่วยให้ผู้อ่านมีโอกาส ได้เห็นเหตุการณ์จริง
2. เป็นหลักฐานยืนยันในสิ่งที่ผู้สื่อข่าวได้บรรยายในข่าว
3. ช่วยสร้างความรู้สึกร่วมกันทำให้เกิดผลสะท้อนกลับ (Feed back)
4. ช่วยให้ผู้อ่านได้รู้จักบุคคลที่ปรากฏในข่าวบ่อยๆ ทำให้สามารถบอกได้ว่าใครเป็นใคร และมีบุคลิกอย่างไร
5. ช่วยกระตุ้นให้ผู้อ่านมีความสนใจในเพื่อนมนุษย์
6. ช่วยให้มีหลากหลายในการจัดหน้าหนังสือพิมพ์
7. ช่วยส่งเสริมการอ่านหนังสือพิมพ์สำหรับผู้ที่ไม่ชอบอ่านข่าวละเอียด

ครุณี หิรัญรักษ์ (2530) กล่าวถึง เนื้อหาของภาพที่สามารถดึงดูดใจของผู้อ่าน มี 4 ประการ คือ

1. คน (People) ซึ่งไม่ควรจะมีมากเกินไป และภาพคนควรจะเป็นธรรมชาติให้มากที่สุด
2. การกระทำ (Action) ภาพที่แสดงให้เห็นว่ากำลังมีการกระทำอะไรอยู่ เพราะจะทำให้เกิดอารมณ์ในภาพ
3. สิ่งของ (Property) ควรจะถ่ายภาพสิ่งของที่สามารถสื่อความหมายได้ เช่น ไม้กางเขน
4. ความหมาย (Meaning) ภาพที่ดีจะต้องทำให้ผู้อ่านเข้าใจความหมายของช่างภาพที่ต้องการสื่อได้

ประเภทของภาพข่าว สามารถแบ่งออกได้ 3 ประเภท คือ

1. ภาพข่าว ณ ที่เกิดเหตุ เป็นภาพถ่ายที่ถ่ายจากเหตุการณ์จริงๆ ซึ่งภาพจะบอกเรื่องราวได้มากหรือน้อยแค่ไหน ขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้ถ่าย ซึ่งภาพประเภทนี้ ได้แก่ ภาพข่าวอาชญากรรม ภาพข่าวกีฬา หรือภาพข่าวการเมืองในบางเรื่อง ภาพข่าวประเภทนี้มีคุณค่าข่าว และเป็นภาพที่หนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่ต้องการมากที่สุด
2. ภาพข่าวทั่วไป เป็นภาพที่มีเรื่องราวน่าสนใจ จะเป็นข่าว แต่เนื้อหาของภาพจะขึ้นอยู่กับการตีความของช่างภาพ หรือบรรณาธิการภาพ ภาพข่าวทั่วไปอาจจะเป็นภาพของสิ่งที่เกิดขึ้นอยู่เป็นประจำแต่ถ่ายมาน่าสนใจ
3. ภาพประกอบข่าว เป็นภาพที่มีได้ถ่ายในขณะที่เกิดเหตุการณ์โดยตรง แต่ช่างภาพหรือบรรณาธิการนำภาพมาจากที่อื่น เพื่อเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับข่าว

นอกจากนี้ ภาพข่าวยังสามารถแบ่งออกได้อีก 3 ประเภท ตามความรู้สึกต่อภาพ (มบุญแสงหิรัญ และคณะ, 2522)

1. ภาพที่ให้ความรู้สึกทางบวก (Positive Feeling) ภาพเหล่านี้จะทำให้คนดูรู้สึกสบายใจที่ได้พบเห็น เช่น ภาพนักกีฬาที่ได้รับชัยชนะ
2. ภาพที่ให้ความรู้สึกทางลบ (Negative Feeling) เป็นภาพที่ก่อให้เกิดความรู้สึกกลัว ขยะแขยง หรือดูแล้วอูจาด เช่น ภาพข่าวอาชญากรรม ภาพอุบัติเหตุ
3. ภาพที่ให้ความรู้สึกเป็นกลาง (Neutral Feeling) เป็นภาพที่ดูแล้วไม่เกิดความรู้สึกทางบวกหรือลบ เช่น ภาพวิวทิวทัศน์

แนวคิดเกี่ยวกับประเภทของข่าว

เนื่องจากมนุษย์มีความต้องการที่จะทราบเรื่องราว ข่าวสาร เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น การเสนอข่าว (News) จึงเป็นการรายงานเหตุการณ์ที่น่าสนใจแก่ผู้รับสารทางสื่อมวลชนประเภทต่างๆ ซึ่งการเสนอข่าวก็ต้องเป็นไปตามนโยบายของแหล่งข่าวสารและคุณสมบัติของแต่ละสื่อ

สื่อโทรทัศน์

สื่อโทรทัศน์มีคุณสมบัติพิเศษในการดึงดูดใจได้มากเพราะมีทั้งภาพและเสียง (บำรุงสุขพรรณ, 2522) ทำให้ผู้ชมมีมโนภาพได้ถูกต้อง และจะเกิดความเชื่อ รวมทั้งถูกชักจูงใจได้ง่าย นอกจากนี้ความเจริญทางด้านเทคโนโลยีด้านการสื่อสาร ก็ช่วยให้การเสนอข่าวทางโทรทัศน์รวดเร็วฉับไวขึ้น

ในการแบ่งประเภทของข่าว หากจะแจกแจงตามเนื้อหาของข่าวก็จะแบ่งเป็น

1. ข่าวในประเทศ หมายถึง ข่าวที่เกิดขึ้นหรือเกี่ยวข้องกับประเทศที่เสนอข่าว ได้แก่ ข่าวในพระราชสำนัก ข่าวราชการ ข่าวการเมือง ข่าวบุคคลสำคัญของรัฐบาล ข่าวเศรษฐกิจ ซึ่งรวมถึงข่าวธุรกิจ อุตสาหกรรม เกษตรกรรมและแรงงาน ข่าวการศึกษา การวิจัยและวิทยาศาสตร์ ข่าวสังคม ข่าวกีฬา ข่าวบันเทิง รวมทั้งข่าวย่อย เช่น ข่าวศิลปวัฒนธรรม ข่าวศาล ข่าวอาชญากรรม ทั้งนี้แล้วแต่สถานีโทรทัศน์แต่ละแห่งจะมีนโยบายเสนอข่าวอะไร

2. ข่าวต่างประเทศ คือรายงานเหตุการณ์น่าสนใจที่เกิดขึ้นในที่ต่างๆ ทั่วโลก โดยเลือกข่าวที่เห็นว่าเป็นที่น่าสนใจของคนในประเทศที่เสนอข่าว

สื่อหนังสือพิมพ์

หนังสือพิมพ์ เป็นสื่อที่มีความคงทนถาวร เทียบตรง และยังเป็นสื่อที่มีอิทธิพลในด้านการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้รับรู้ แสดงความคิดเห็นได้ดีกว่าสื่อประเภทอื่นๆ มีการจัดประเภทของข่าวออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ (สมควร กวียะและมาลี บุญศิริพันธ์, 2531)

1. ข่าวหนัก (Hard News) ได้แก่ ข่าวที่มีคุณสมบัติของความสำคัญ มีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนมากกว่าข่าวที่มีองค์ประกอบของความน่าสนใจเพียงอย่างเดียว ตัวอย่างเช่น ข่าวเศรษฐกิจ ข่าวการเมือง สังคมและสิ่งแวดล้อม ข่าวเหล่านี้เมื่อเกิดขึ้นแล้วจะมีผลกระทบต่อพี่น้องต่อปัจจัยอื่นๆ อีกมาก เช่น ข่าวเศรษฐกิจมักมีผลกระทบจากสถานะทางการเมืองที่สะท้อนสภาพความเป็นอยู่ ค่าครองชีพของประชาชน หรือข่าวอาชญากรรมร้ายแรง มีผลกระทบต่อศีลธรรมและความปลอดภัยของประชาชน ในกรณีเช่นนี้มักทิ้งปัญหาบางอย่างให้ผู้อ่าน หรือผู้ที่เกี่ยวข้องต้องนำไปขบคิดแก้ปัญหาต่อไป มิได้หยุดเพียงแค่การรายงานข่าวเท่านั้น หากจะกล่าวโดยสรุป ข่าวหนัก เป็นข่าวที่ให้ความสำคัญต่อชีวิตความเป็นอยู่ในสังคม ให้ความรู้ความเข้าใจและข้อคิดแก่ประชาชน ก่อให้เกิดความคิดต่อเนื่องแก่ผู้อ่านมากกว่าจะเป็นเพียงสนองอารมณ์ความอยากรู้อยากเห็นเพียงอย่างเดียว

2. ข่าวเบา (Soft News) ได้แก่ ข่าวที่มีองค์ประกอบของความน่าสนใจมากกว่าความสำคัญ มักเป็นเหตุการณ์ที่สร้างความสนใจให้ผู้อ่านในช่วงระยะเวลาเดียวกัน แล้วจางหายไปจากความทรงจำของประชาชน ตัวอย่างเช่น ข่าวอาชญากรรม ตีรันฟันแทง ข่าวบันเทิง เหตุการณ์ที่เป็นข่าวจะไม่มีผลกระทบต่อเนื่องกับความเป็นอยู่ของประชาชนเท่าใดนัก แต่จะให้อารมณ์สนองความอยากรู้อยากเห็นแก่ผู้อ่านต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นประจำวัน ข่าวประเภทนี้จึงมักมีองค์ประกอบของความสนใจกระตุ้นอารมณ์ตื่นเต้นเร้าใจได้มากกว่าข่าวหนัก

ตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้นว่า ข่าวหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์รายวันและข่าวโทรทัศน์มีความสำคัญ ถือเป็นจุดขายและจุดแข่งขัน ภาพข่าวก็เป็นส่วนหนึ่งที่จะมาช่วยเสริมให้หน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์รายวันและข่าวโทรทัศน์มีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น นอกเหนือไปจากข่าวที่มีการคัดเลือกข่าวให้น่าสนใจและทันต่อเหตุการณ์มานำเสนอ ดังนั้น ในการวิจัยครั้งนี้จึงได้ให้ความสำคัญของภาพข่าวและเนื้อหาข่าว โดยได้มีการศึกษาในเรื่องความคิดเห็นของวัยรุ่นที่มีต่อการนำเสนอภาพข่าวและเนื้อหาข่าวว่าเป็นอย่างไร เหมาะสมหรือไม่

5. แนวคิดเกี่ยวกับหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์

หน้าหนึ่ง ถือว่าเป็นหน้าตาของหนังสือพิมพ์ จะเป็นสิ่งที่แสดงเอกลักษณ์ของหนังสือพิมพ์ฉบับนั้นๆ ซึ่งองค์ประกอบของหน้าหนึ่ง ประกอบด้วย

1. หัวหนังสือ หรือชื่อหนังสือพิมพ์ (Nameplate or Flag) ที่ต้องปรากฏเป็นประจำ เพราะ

เปรียบเสมือนเครื่องหมายการค้า ที่ต้องการให้เป็นที่รู้จักและจดจำ ทั้งนี้ หัวหนังสือจะต้องอ่านง่าย ชัดเจน สวยงาม และง่ายต่อการจดจำ มีเอกลักษณ์ และมีคุณค่ามากขึ้นตามระยะเวลาที่นำมาใช้

2. ภาพข่าว (News Picture) เป็นภาพที่แตกต่างจากภาพทั่วไป ทั้งนี้ภาพข่าวจะมีคุณค่าในตัวเอง สามารถดึงดูดความสนใจของผู้อ่านได้ดี สามารถเล่ารายละเอียดเหตุการณ์ในภาพได้โดยไม่ต้องใช้คำบรรยาย หรือใช้คำบรรยายเพียงสั้นๆ เป็นการช่วยให้ผู้อ่าน ได้มีโอกาสเห็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในข่าว ช่วยให้เกิดผลสะท้อนกลับได้ง่ายขึ้น

3. ข่าว (News) ถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของของหน้าหนึ่ง จะประกอบด้วย พาดหัวข่าว (Headlines) ความนำ (Lead) และเนื้อข่าว ทั้งนี้ ข่าวต่างๆ ในหนังสือพิมพ์ภาษาไทย จะเป็นข่าวในลักษณะที่เรียกว่า “ข่าวต่อ” (Jumps) เพราะหน้าหนึ่งมีเนื้อที่จำกัด การเสนอข่าวในหน้าหนึ่งจึงมีเพียงพาดหัวข่าว ความนำ และเนื้อข่าวเพียงเล็กน้อย และนำไปต่อในหน้าอื่นๆ

4. คอลัมน์ประจำ (The Fixed Column) หนังสือพิมพ์บางฉบับได้จัดให้มีคอลัมน์ประจำไว้ในหน้าแรก เป็นวิธีการที่นำมาจากนิตยสาร เพื่อเสนอเรื่องราวบางอย่างเป็นประจำ ซึ่งอาจจะทำให้มีผู้อ่านติดตามเป็นประจำจำนวนมาก ซึ่งจะเป็นสิ่งช่วยดึงดูดความสนใจให้ผู้อ่านติดตามหน้าอื่นๆ ด้วย

ภาพข่าวหน้าหนึ่ง มีความน่าสนใจสามารถดึงดูดความสนใจของผู้อ่านได้ดี สามารถเล่ารายละเอียดเหตุการณ์ในภาพได้โดยไม่ต้องใช้คำบรรยาย ช่วยให้ผู้อ่าน ได้มีโอกาสเห็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในข่าว ช่วยให้เกิดผลสะท้อนกลับได้ง่ายขึ้น ดังนั้น ในการวิจัยครั้งนี้จึง ได้ให้ความสำคัญของภาพข่าวหน้าหนึ่ง โดยได้มีการศึกษาในเรื่องความคิดเห็นของวัยรุ่นที่มีต่อการนำเสนอภาพข่าวหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์รายวัน ว่าเป็นอย่างไร เหมาะสมหรือไม่

6. แนวคิดและทฤษฎีการปลูกฝังความเป็นจริง

สำหรับเนื้อหาของทฤษฎีการปลูกฝังความเป็นจริงจากสื่ออื่น (กาญจนา แก้วเทพ, 2541) อาศัยพื้นฐานแนวคิดที่สำคัญเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยี (โดยเฉพาะเทคโนโลยีการสื่อสาร) ที่มีผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม นั่นคือ วิถีชีวิต วิถีคิด และสำนึกร่วมของผู้คนในสังคม

สื่อมวลชนที่ทฤษฎีนี้ให้ความสนใจมากที่สุดคือ สื่อโทรทัศน์ โดยมีมูลเหตุมาจากการนำเสนอความรุนแรงในรายการโทรทัศน์อย่างมากมายในสหรัฐอเมริกา ในช่วงทศวรรษ 1960-1970

จนกลายเป็นความวิตกกังวลของประชาชนอเมริกันว่า อิทธิพลจากความรุนแรงจะมีผลกระทบในทางที่เป็นอันตรายต่อสังคม และ George Gerbner ผู้นำทฤษฎีนี้ให้ความสนใจที่จะศึกษาบทบาทของสื่อโทรทัศน์มากที่สุด เนื่องจากเหตุผลที่ว่า

1. ในช่วงเวลาดังกล่าว โทรทัศน์ได้เข้ามาเป็นศูนย์กลางในชีวิตประจำวันของชาวอเมริกันเรียบร้อยแล้ว
2. สื่อโทรทัศน์ได้สร้างสิ่งแวดล้อมทางสัญลักษณ์ เกือบทั้งหมดของประชาชน
3. โทรทัศน์เป็นตัวนำข่าวสารส่วนใหญ่ที่เกี่ยวกับประสบการณ์ในชีวิตมากกว่าช่องทางอื่นๆ เช่น ประสบการณ์ตรงหรือการบอกเล่าจากผู้อื่น

ข้อค้นพบจากผลการวิจัย ความสนใจในงานวิจัยของทฤษฎีการปลุกฝังนี้ ก็เหมือนกับทฤษฎีวัฒนธรรมศึกษาอื่นๆ ที่นำมาใช้ในการศึกษาเรื่องสื่อ คือ ความสนใจที่จะตอบปัญหาว่า ในขณะที่มีโลกแวดล้อมตัวบุคคลอยู่ 2 โลก คือ โลกที่เป็นจริง (Real World) กับโลกที่ผ่านสื่อ (Mass-Mediated World) คนทั่วไปยึดเอาโลกใดเป็น “ความเป็นจริง” (Reality) ของเขา Gerbner ให้ข้อสรุปสำหรับตัวเลขในปี 1982 ว่า อาชญากรรมในรายการโทรทัศน์จะมากกว่าเป็น 10 เท่าในโลก (เป็นอย่างน้อย) ของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง

จากการวิเคราะห์ประเด็นเรื่องความรุนแรง อาชญากรรม และระบบศาลยุติธรรมที่ปรากฏในโทรทัศน์ ประเด็นคำถามที่ยังเป็นหัวใจของทฤษฎี คือ โทรทัศน์ได้มีบทบาทในการปลุกฝังทางวัฒนธรรมด้วยการสร้างโลกทางวัฒนธรรม (ที่กลายมาเป็น “ความเป็นจริง”) ห่อหุ้มบุคคลในประเด็นต่างๆ เหล่านั้นได้อย่างไร ผลจากการวิจัยที่ผ่านมา Gerbner ได้ให้สูตรสั้นๆ สรุปข้อค้นพบ ว่าโทรทัศน์ได้มีบทบาทในลักษณะของ 3B คือ

Blurring หมายถึง โทรทัศน์ได้ค่อยๆ ลบภาพหรือทำให้โลกของความเป็นจริงที่คนเคยมี ซึ่งอาจจะมาจากประสบการณ์ตรงหรือเรียนรู้จากแหล่งอื่นๆ ที่ไม่ใช่สื่อ ให้จางหายไป

Blending หมายถึง โทรทัศน์ได้ค่อยๆ ผสมความเป็นจริงของคนเข้ากับกระแสหลักทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ในโทรทัศน์

Bending หมายถึง โทรทัศน์ได้ค่อยๆ โน้มให้โลกของคนเป็นไปตามกระแสหลักที่ตอบสนองต่อผลประโยชน์ของโทรทัศน์เอง

โทรทัศน์ทำการปลุกฝังได้อย่างไร

1. เนื่องจากธรรมชาติของสื่อโทรทัศน์เองที่ McLuhan เคยกล่าวว่า สื่อโทรทัศน์เป็นสื่อที่มาบ่อย มาแรง และมาเร็ว และลักษณะที่ซ้ำกันของโทรทัศน์เอง

2. ในอีกด้านหนึ่ง คำตอบนั้นอาจจะมาจากฝ่ายผู้รับสาร คือ แบบแผนการเปิดรับสื่อโทรทัศน์ของผู้รับสารนั้น มักเป็นแบบไม่จำเพาะเจาะจง กล่าวคือ จะเปิดดูทุกๆ ที่ไม่ได้มีความตั้งใจจะเลือกดูรายการอะไรเป็นพิเศษ ลักษณะดังกล่าวอาจทำให้อัตราการเปิดรับมีสูง หรืออาจเรียกว่า เป็นการดูแบบพิชิตกรรมเพราะความคุ้นเคย ดังที่ปรากฏในชีวิตประจำวันว่า คนเราส่วนใหญ่เมื่อเข้ามาในบ้านก็จะเปิดโทรทัศน์เอาไว้ และดูไปเรื่อยๆ เพราะความเคยชิน
3. เหตุผลอีกประการหนึ่งมาจากธรรมชาติที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับรายการโทรทัศน์ว่า รายการข่าว เกมโชว์ ละครดี ไม่ว่าจะ เป็นของช่องใด ยุคสมัยใด โดยหลักใหญ่ๆ แล้วจะเป็นแบบแผนเดียวกันทั้งสิ้น ดังนั้น โลกที่โทรทัศน์สร้างมาห่อหุ้มตัวบุคคลจึงส่งสมพอกพูนไปในทิศทางเดียวกัน
4. กลวิธีในการปลูกฝังนั้นอาจจะมี 2 แบบ แบบแรกเรียกว่า “แบบวิธีหลัก” (Mainstreaming) จะเป็นกรณีของพวกที่ใช้โทรทัศน์อย่างมาก ซึ่งแน่นอนว่า เมื่อคนกลุ่มนี้ใช้เวลาส่วนใหญ่ของชีวิตนั่งเฝ้าอยู่หน้าจอโทรทัศน์พวกเขาย่อมได้รับข้อมูลแนวคิด และสัญลักษณ์จากโทรทัศน์ซึ่งสามารถผูกขาดแหล่งข่าวสำหรับชีวิตของคนกลุ่มนี้ได้ แบบวิธีที่สองเรียกว่า “Resonance” ซึ่งจะเกิดขึ้นเมื่อผู้ชมเลือกเอาแต่เนื้อหาในโทรทัศน์เฉพาะส่วนเดียวที่รองรับกับประสบการณ์ในชีวิตจริงของเขา
5. คุณสมบัติของโลกแห่งความเป็นจริงกับโลกที่ผ่านสื่อซึ่งอำนวยความสะดวกการเรียนรู้ของคน ในขณะที่โลกแห่งความเป็นจริงนั้นเป็นสิ่งที่อยู่ห่างไกลที่จะเข้าถึง เป็นโลกที่เต็มไปด้วยความสลับซับซ้อน แต่ในโลกของโทรทัศน์นั้นกลับเป็นโลกที่อยู่ใกล้ประชิดติดตัว และเป็นโลกที่เรียบง่ายจึงสะดวกต่อการทำความเข้าใจ ด้วยเหตุนี้จึงทำให้คนถูกปลูกฝังและเรียนรู้จากโลกของโทรทัศน์มากกว่าโลกแห่งความเป็นจริง

ในการวิจัยครั้งนี้จึงได้ให้ความสำคัญกับความคิดเห็นของผู้รับสาร โดยได้มีการศึกษาในเรื่องความคิดเห็นของวัยรุ่นที่มีต่อการนำเสนอภาพหรือข่าวความรุนแรงในสื่อมวลชนว่ารุนแรงหรือไม่ อย่างไร โดยจะอาศัยทฤษฎีการปลูกฝังความเป็นจริงในการตอบคำถามในส่วนของความคิดเห็นในด้านความรุนแรงว่ามีมูลเหตุที่แท้จริง เป็นอย่างไร

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สำหรับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาพหรือข่าวความรุนแรง ประกอบไปด้วย

เอมจิต กิตติวัฒน์ (จุฬาฯ วพ., 2534) ทำการวิเคราะห์เนื้อหาความรุนแรงในข่าวโทรทัศน์ภาคค่ำ พบว่า สถานีโทรทัศน์ช่อง 7 เสนอข่าวความรุนแรงเป็นจำนวนมากที่สุด ส่วนช่อง 5 เสนอข่าวความรุนแรงเป็นความยาวมากกว่าช่องอื่นๆ นอกจากนี้ยังพบว่าสถานีโทรทัศน์ในกรุงเทพฯ ทุกสถานีเสนอเนื้อหาข่าวความรุนแรงอยู่ในลักษณะที่เหมือนกัน คือ

1. เสนอความรุนแรงอยู่ในระดับปานกลางมากที่สุด
2. ในการเสนอข่าวความรุนแรงนั้น มีการเสนอให้เห็นทั้งผู้กระทำ และผู้ถูกระทำ มากกว่าการเสนอให้เห็นผู้กระทำหรือผู้ถูกระทำเพียงอย่างเดียว
3. การแสดงออกความรุนแรงในข่าวนั้น เป็นการแสดงออกทางวาจา และสัญลักษณ์มากที่สุด
4. ในเรื่องผลของความรุนแรงเป็นการเสนอให้เห็นถึงความกดดันในจิตใจของผู้ถูกระทำมากที่สุด
5. ข่าวความรุนแรงส่วนใหญ่จัดอยู่ในประเภทข่าวความขัดแย้งกันทางสังคมและการเมืองมากที่สุด

พิมพ์ร ยิ่งยง (จุฬาฯ วพ., 2539) ศึกษาเรื่องข่าวและภาพเกี่ยวกับเพศและความรุนแรงในหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์รายวัน โดยวิเคราะห์เปรียบเทียบระหว่างหนังสือพิมพ์ข่าวสดกับมติชน พบว่าหนังสือพิมพ์ข่าวสดมีการนำเสนอข่าวความรุนแรงมากกว่า ซึ่งโดยเฉลี่ยประมาณเดือนละ 14 ข่าว โดยเป็นเรื่องเกี่ยวกับการทำร้ายร่างกายของสิ่งมีชีวิตโดยใช้อาวุธ หรืออุปกรณ์ประกอบ อีกทั้งยังมีการใช้ภาษาที่หิวโหและเร้าอารมณ์มากกว่าหนังสือพิมพ์มติชน

ลักษมี คงลาภ (จุฬาฯ วพ., 2533) ศึกษาเรื่องการควบคุมการนำเสนอความรุนแรงในข่าวโทรทัศน์ และศึกษาถึงกลไกการควบคุมการนำเสนอความรุนแรงในข่าวโทรทัศน์ พบว่า สถานีโทรทัศน์ช่อง 7 มีการนำเสนอข่าวความรุนแรงในปริมาณมากที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับสถานีอื่นๆ ส่วนระดับความรุนแรงนั้นทุกสถานีนำเสนอความรุนแรงระดับปานกลาง ยกเว้นช่อง 5 ที่เสนอในระดับความรุนแรงต่ำที่สุด และช่อง 7 นำเสนอข่าวในระดับความรุนแรงสูงที่สุด ส่วนผลการวิจัยที่

เกี่ยวกับกลไกการควบคุมการนำเสนอความรุนแรงในข่าวโทรทัศน์นั้น พบว่า กลไกทั้ง 3 ไม่ว่าจะเป็นการควบคุมของรัฐ การควบคุมโดยสาธารณะ และมาตรการควบคุมตนเองของสื่อมวลชน ต่างก็ได้มีการควบคุมการนำเสนอความรุนแรงในข่าวโทรทัศน์ แต่ในแง่ปฏิบัติพบว่า สถานีโทรทัศน์ทั้ง 5 สถานี มีการควบคุมตัวเองน้อยมาก

นฤมล สิงห์ประเสริฐ (จุฬาฯ วพ., 2534) ศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการนำเสนอความรุนแรงในข่าวโทรทัศน์ พบว่า บุคลากรที่เป็นผู้ผลิตข่าวในกระบวนการผลิตข่าวทุกขั้นตอน ทุกคนล้วนมีส่วนในการคัดเลือกนำเสนอความรุนแรงในข่าวทั้งสิ้น แต่ผู้ที่มีบทบาทสำคัญมากที่สุดในการพิจารณาคัดเลือกนำเสนอความรุนแรงในข่าวโทรทัศน์ คือ บรรณาธิการข่าว เนื่องจากการตัดสินใจขั้นสุดท้ายในกระบวนการผลิตข่าวที่จะออกอากาศหรือไม่ออกอากาศของฝ่ายข่าวทุกสถานีอยู่ที่บรรณาธิการข่าว นอกจากนี้ยังมีปัจจัยอื่นๆ ที่มีผลต่อการตัดสินใจของบรรณาธิการข่าว ได้แก่ สถานะการแข่งขันในการนำเสนอข่าวของแต่ละสถานี กรอบในการคัดเลือกการนำเสนอความรุนแรงที่กำหนดขึ้นโดยฝ่ายข่าวของสถานีโทรทัศน์ โดยการนำเสนอข่าวความรุนแรงได้ยึดตามหลักจรรยาบรรณ และคำนึงถึงผลกระทบของความรุนแรงในข่าวที่จะเกิดขึ้นแก่สถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ รวมทั้งผลกระทบต่อความรู้สึกของผู้รับสาร นอกจากนี้ยังรวมไปถึงการยึดระเบียบ กบว. และพรบ. ที่ควบคุมการดำเนินงานของสถานีโทรทัศน์ อีกทั้งยังยึดหลักความสนใจของประชาชนด้วยเช่นกัน และสุดท้ายคือ ปฏิบัติการตอบกลับของผู้ชมรายการข่าวที่มีต่อการเสนอภาพและข่าวความรุนแรงที่ปรากฏอยู่ในข่าวโทรทัศน์

กมลวรรณ โลห์สิวานนท์ (จุฬาฯ วพ., 2533) ศึกษาถึงความรุนแรงในข่าวโทรทัศน์กับทัศนคติความรุนแรงของนักเรียนระดับมัธยมปลาย ผลการวิจัยพบว่าเพศและลักษณะการอบรมเลี้ยงดูมีความสัมพันธ์กับทัศนคติด้านความรุนแรงในเหตุการณ์จำลองจากชีวิตประจำวัน โดยส่วนใหญ่มีทัศนคติที่ไม่รุนแรงและมีแนวโน้มพฤติกรรมที่นิ่งเฉยหรือเดินหนีออกไปจากเหตุการณ์นั้นมากกว่า การบอกกล่าวให้ผู้อื่นทราบในเรื่องที่เกิดขึ้นหรือคำว่าเพื่อเป็นการโต้ตอบและใช้กำลังชกต่อย ดบตี นอกจากนี้ผลการวิจัยแบบสนทนากลุ่มพบว่า ผู้ร่วมสนทนาส่วนใหญ่มีทัศนคติที่รุนแรงต่อข่าวความรุนแรงในเชิงโครงสร้างทางสังคมเกือบทุกข่าวโดยไม่พบความแตกต่างระหว่างเพศ สถานภาพทางเศรษฐกิจ ลักษณะการอบรมเลี้ยงดูและภูมิหลังทางครอบครัว สำหรับข่าวความรุนแรงส่วนบุคคล ผู้ร่วมสนทนามีทัศนคติด้านความรุนแรงที่แตกต่างกัน โดยกลุ่มที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจระดับสูง หรือมีภูมิหลังทางครอบครัวที่อบอุ่นใกล้ชิดกัน มีทัศนคติที่รุนแรงมากกว่ากลุ่ม

ที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจระดับต่ำ หรือขาดความอบอุ่นทางครอบครัว แต่ไม่พบความแตกต่างระหว่างเพศ

อุราเพ็ญ ตรียางค์กุล (จุฬาฯ วพ., 2535) ศึกษาถึงจริยธรรมของผู้ผลิตข้าวอาชญากรรมทางโทรทัศน์ต่อการเสนอความรุนแรง ซึ่งศึกษากระบวนการคัดเลือกข้าว การลำดับความสำคัญ และการรายงานข้าวอาชญากรรมของสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 และสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 และทำการเปรียบเทียบวิธีการเสนอข่าวของของสถานีโทรทัศน์ทั้งสองแห่ง ทั้งส่วนภาพและบทข่าวอาชญากรรมในคดีเดียวกันเพื่อวิเคราะห์หาเกณฑ์ทางจริยธรรมที่ผู้ผลิตข้าวอาชญากรรมทางสถานีโทรทัศน์ทั้งสองแห่งใช้ประเมินความรุนแรงในข่าวอาชญากรรม

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มผู้บริหารงานข่าวเท่านั้นที่มีบทบาทต่อการคัดเลือกข่าวและลำดับความสำคัญของข่าวอาชญากรรม แต่ในส่วน “ความรุนแรง” ที่ปรากฏในข่าวนั้นกลุ่มผู้ผลิตข่าวทุกคนมีส่วนกำหนด การเสนอภาพข่าวอาชญากรรมของสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ปรากฏความรุนแรงมากกว่าสถานีกองทัพบกช่อง 7 แต่สถานีกองทัพบกช่อง 7 ใช้ภาษาที่เพิ่มสีสันเน้นย้ำความรุนแรงมาใช้ในการรายงานข่าวมากกว่าสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 โดยเกณฑ์ทางจริยธรรมที่กลุ่มผู้ผลิตข่าวอาชญากรรมทางสถานีทั้งสองแห่งใช้ประเมิน “ความรุนแรง” ในข่าวอาชญากรรมเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

ณรงค์ศักดิ์ ศรีทานันท์ (จุฬาฯ วพ., 2534) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับเนื้อหาและแนวทางการคัดเลือกข่าวหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์รายวันของบรรณาธิการและหัวหน้าข่าว ผลการวิจัยพบว่า หนังสือพิมพ์รายวัน (ไทยรัฐและเดลินิวส์) ให้ความสำคัญกับข่าวเบา เช่น ข่าวอาชญากรรมหรือข่าวโรงพัก ข่าวอุบัติเหตุ ข่าวกีฬา รวมทั้งเน้นคุณค่าของความเป็นข่าวทางเพศสูงกว่าหนังสือพิมพ์เชิงคุณภาพ ซึ่งให้ความสำคัญกับข่าวหนัก เช่น ข่าวการเมือง ข่าวต่างประเทศ ข่าวเศรษฐกิจ นอกจากนี้ยังพบว่า หนังสือพิมพ์โดยทั่วไป มีแนวโน้มให้ความสำคัญในการเสนอข่าว โดยมุ่งเสนอข่าวในเชิงลบมากกว่าข่าวในเชิงบวก

อัปสร เสถียรทิพย์ (จุฬาฯ วพ., 2534) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับความสนใจและพฤติกรรมการเปิดรับข่าวจากสื่อมวลชนของเด็ก ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างสนใจเปิดรับข่าวจากสื่อโทรทัศน์มากที่สุด รองลงมาคือหนังสือพิมพ์และวิทยุ โดยข่าวที่กลุ่มตัวอย่างสนใจมากที่สุดนั้น คือ

ข่าวกีฬา รองลงมาคือข่าวอาชญากรรม และสำหรับหนังสือพิมพ์นั้น กลุ่มตัวอย่างให้ความสนใจในการอ่านข่าวหน้าหนึ่ง จึงเป็นที่น่าสนใจในการศึกษาต่อว่ากลุ่มวัยรุ่นตอนปลายนั้นมีพฤติกรรมต่อเนื่องจากกลุ่มวัยรุ่นตอนต้นหรือไม่ อย่างไร

เฮอริเบิร์ต ออตโต (Herbert A. Otto, 1968) ได้ศึกษาเรื่องเพศและความรุนแรงบนแผงหนังสือ โดยศึกษาจากสื่อสิ่งพิมพ์ 3 ประเภท คือ หนังสือพิมพ์รายวันในเมือง นิตยสารเฉพาะกลุ่ม หนังสือปกอ่อน ผลการวิจัยพบว่า หนังสือพิมพ์รายวันในเมือง ได้มีการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับเพศและความรุนแรงในปริมาณมากกว่าหนังสือพิมพ์ขนาดเล็ก (Tabloid) ส่วนนิตยสารเฉพาะกลุ่มนั้น นิตยสารผู้ชาย นิตยสารตำรวจ นิตยสารสืบสวนสอบสวน ได้เน้นการนำเสนอเรื่องเพศและความรุนแรงมากกว่านิตยสารประเภทอื่น หนังสือปกอ่อนแนวรักๆ ใคร่ๆ และแนวชาดิสัม จะมีการนำเสนอเรื่องเกี่ยวกับเพศและความรุนแรงมากกว่าหนังสือแนวปกอ่อนแนวอื่นๆ

จอร์จ เกร็บบเนอร์ (George Gerbner, 1980) ศึกษาพบว่าพวกที่ติดสื่อมวลชน โดยเฉพาะพวกที่ติดรายการโทรทัศน์ มักจะเกิดภาพลวงตาหรือไม่สามารถแยกโลกแห่งความเป็นจริง (World of Reality) ออกจากโลกแห่งโทรทัศน์ (World of Television) โดยเนื้อหาจากรายการโทรทัศน์จะส่งผลกระทบต่อผู้รับสารที่เปิดรับสื่ออย่างยาวนาน โดยมีส่วนต่อกรรับการรับรู้และทัศนคติ จึงทำให้เอาโลกของโทรทัศน์มาชี้ว่าโลกแห่งความเป็นจริง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าเป็นการแปลความ (Interpretation) โลกแห่งความเป็นจริงโดยผ่านโลกแห่งโทรทัศน์ (โลกมายา) จึงทำให้ผู้รับสารประเภทนี้มักเข้าใจโลกผิดพลาดไปด้วยอคติที่เกิดจากโลกมายาเสมอเช่น การที่รายการโทรทัศน์มักให้ผู้ร้ายมีรูปร่างสูงใหญ่ หน้าตาดี คล้ายกรรมกร เลยพลอยทำให้ผู้รับสารเหล่านั้นมีแนวโน้มเห็นคนบางคนในชีวิตจริงคล้ายคลึงกับบุคคลที่มีลักษณะอย่างในรายการโทรทัศน์แล้วสรุปว่าคนเหล่านั้นเป็นคนร้าย และพบว่าพวกที่ติดรายการโทรทัศน์จะได้รับอิทธิพลจากการถูกปลูกฝัง โลกทัศน์จากโทรทัศน์สูงกว่าคนที่ไม่ติดรายการโทรทัศน์ ดังนั้นสรุปได้ว่าโทรทัศน์จะมีอิทธิพลต่อผู้รับสารหรือไม่ขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่นๆ เช่น ความถี่ในการเปิดรับสารของผู้รับสารหรือภูมิหลังของผู้รับสาร

จากแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถใช้เป็นกรอบในการวิเคราะห์ความคิดเห็นของกลุ่มวัยรุ่นที่มีต่อการนำเสนอความรุนแรงในสื่อมวลชน ทั้งในแง่ของพฤติกรรม的开รับ และความคิดเห็นในรูปแบบต่างๆ รวมไปถึงข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความรุนแรงในสื่อมวลชนไทยในปัจจุบัน